



basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

PUDUNGWANA 2025

MATSHWAO: 70

NAKO: Dihora tse 2½

Pampiri ena e na le maqephe a 19.

DITAELO LE DIKELETSO HO MOHLAHLAHOBUWA

1. Bala ditaelo tsena ka tlhoko pele o araba dipotso.
2. O SE KE wa latella ho bala pampiri yohle. Tadima karolo e hlahisang dikahare tsa pampiri leqepheng le latelang, mme o tshwaye dinomoro tsa dipotso tse thehilweng dibukeng tseo o ithutileng tsona. Kamora moo o bale dipotso tseo, o nto kgetha tseo o lakatsang ho di araba.
3. Pampiri ena e arotswe ka dikarolo TSE NNE, e leng:

KAROLO YA A:	Pale/Nobele/Novele	(35)
KAROLO YA B:	Tshwantshiso/Terama	(35)
KAROLO YA C:	Dipalekgutshwe	(35)
KAROLO YA D:	Dithothokiso	(35)
4. Araba dipotso TSE PEDI feela, potso E LE NNGWE ho tswa dikarolong le ha e le DIFE TSE PEDI.

KAROLO YA A: PALE/NOBELE/NOVELE
Araba potso ya pale/nobele/novele eo o ithutileng yona.

KAROLO YA B: TSHWANTSHISO/TERAMA
Araba potso ya tshwantshiso/terama eo o ithutileng yona.

KAROLO YA C: DIPALEKGUTSHWE
Araba dipotso tsa dipalekgutshwe KA BOBEDI.

KAROLO YA D: DITHOTHOKISO
Araba dipotso tsa dithothokiso KA BOBEDI.
5. Sebedisa lenanennetefatso bakeng sa tataiso.
6. Latela ditaelo tse qalong ya karolo e nngwe le e nngwe ka tlhoko.
7. Nomora dikarabo tsa hao jwalo kaha dipotso di nomorilwe pampiring ya dipotso.
8. Qala karolo KA NNGWE leqepheng LE LETJHA.
9. O eletswa ho sebedisa nako ka moo ho sisintsweng: Sebedisa metsotso e 75 ho ngola karolo ka nngwe.
10. Ngola ka mongolo o makgethe o balehang.

LEQEPHE LA DIKAHARE:

Leqephe lena le tla o thusa ho kgetha dipotso tseo o lakatsang ho di araba, ntle le hore o bale pampiri kaofela.

KAROLO YA A: PALE/NOBELE/NOVELE		
Araba potso ya pale/nobele/novele eo o ithutileng yona.		
NOMORO YA POTSO	MATSHWAO	LEQEPHE
1. <i>Mahlale a kopane Lekwa</i>	35	5
2. <i>Bosweu ba Lehlwa</i>	35	7
3. <i>Sehlekehleke sa Deidro</i>	35	9
KAROLO YA B: TSHWANTSHISO/TERAMA		
Araba potso ya tshwantshiso/terama eo o ithutileng yona.		
4. <i>Sefi</i>	35	11
KAROLO YA C: DIPALEKGUTSHWE		
Araba dipotso ka BOBEDI tsa dipalekgutshwe.		
5.1 'Molato lebitleng'	18	14
MMOHO LE		
5.2 'Bitla la kgomo ke molomo'	17	15
KAROLO YA D: DITHOTHOKISO		
Araba dipotso ka BOBEDI tsa thothokiso.		
6.1 'Nkabele mmesetso'	17	17
MMOHO LE		
6.2 'Rakgadi o kae?'	18	18

LENANENNETEFATSO:

Sebedisa lenanennetefatso lena ho nnetefatsa hore na e fela o arabile dipotso tse hlokehang.

KAROLO YA	NOMORO TSA DIPOTSO	PALO YA DIPOTSO TSE LOKELANG HO ARAJWA	TSHWAYA (✓)
A: PALE/NOBELE/NOVELE Dipotso tse kgutshwane	1–3	1	
B: TSHWANTSHISO/TERAMA Dipotso tse kgutshwane	4	1	
C: DIPALEKGUTSHWE Dipotso tse kgutshwane	5.1–5.2	1	
D: DITHOTHOKISO Dipotso tse kgutshwane	6.1–6.2	1	

ELA TLHOKO: Etsa bonnete ba hore o arabile dipotso TSE PEDI feela.

KAROLO YA A: PALE/NOBELE/NOVELE

Kgetha mme o arabe potso E LE NNGWE e itshetlehleng bukeng eo o ithutileng yona selemong sena.

POTSO YA 1: MAHLALE A KOPANE LEKWA – DN Katsie

Bala qotso ena ka tlhoko, o nto araba dipotso tse thehilweng paleng yohle.

TEMA YA A

'Ha e phaphathwe weso, dumela hle monghadi ya kgabane. O, be, ke leba hona kwana moo o hlahang teng, kapa ha o hlahe ka moo ka Teransefala?' 'O opile kgomo lenaka, hantlentle ke tswa hona ka Kgauteng. Empa oho morenaka, na ha o ka mphomosetsa se ka moo ka bolekgeng? Ke re ke se ke shwele ke tlala. Ha esale ke qetela dijo maobane.'	5
'Be, ke a utlwa o bona bolekehadi boee? Tjhe, ha ho letho ka mona, ha ese thepa feela eo ke e rekisang.' 'Ke a utlwa, empa na ekaba thepa yee ya hao ntate ha se e ka jewang na? Bua hle, ke se ke shwele ruri. Leha ke se na letho, ke re le peni e ntsho bo! Feel a mohlomong re ka buisana kaha le nna ke ntse ke bapatsa thepa ya bohlokwa mona.' Mananyetsa a tshohela hodimo ha a utlwa mantswe ana a ho qetela.	10
'Jwale monghadi lebitso hana re tla re ke mang, mme ho lebiswa kae?' 'Lebitso ke Redientse Sekgukguni, mme jwalo kaha ke se ke boletse ke bapatsa thepa ya bohlokwa mona, ke ne ke hlile ke eya hona ka mona ka Foreisetata, ntate yena ke mang mme ho habilwe hokae?'	
'Kgele, ka utlwa, o, nna ke Hadibonwe Mananyetsa. Le nna ke morekisi, mme ke ne ke hlile ke ile ho batla bophelo ka mona ka ha lona ka Kgauteng ka thepa ena ya ka.'	15

- 1.1 Diketsahalo tse qotsong di etsahalla sebakeng sefe? (1)
- 1.2 Bolela lekgetha LE LE LENG le teng qotsong le lokelang ho hlaha tlhekelong ya pale. (1)
- 1.3 Qolla polelo qotsong e tiisang hore Mananyetsa le Sekgukguni ba ne ba kopana lekgetlo la pele kapa ba ne ba sa tsebane. (1)
- 1.4 Ke lekgetha lefe le teng qotsong empa le tlwaelehile terameng? Lekgetha leo re le bona ka eng qotsong ee? (2)
- 1.5 Ho ya ka ditaba tsa pale ee, ke lebaka lefe le ileng la etsa hore mohatsa Sekgukguni a mo hlokise boroko? (1)
- 1.6 Ke thepa efe eo Mananyetsa le Sekgukguni ba neng ba e rekisa empa ba sa batle ho e bolela? (2)
- 1.7 Bolela hore polelo ena ke Nnete kapa Mafosi, o be o tshehetse karabo ya hao ka lebaka. (2)
- Mmadieketseng o bile le seabo ntshetsopeleng ya diketsahalo paleng ena. (2)
- 1.8 Diketsahalo tse qotsong ee, di re lebisa ketsahalang efe? (2)

1.9 Hlalosa tomatso e hlahang qotsong. (2)

1.10 Tshohla teketliso kapa phanyeho e totobalang phethelong ya pale ena. (3)

Bala qotso ena ka tlhoko, o nto araba dipotso tse thehilweng paleng yohle.

TEMA YA B

Mananyetsa ke enwa o se a bile a kenella borokgo ho hlaha ka nqa Foreisetata. O hemela hodimo, botsho ba hae bo a benya ka baka la mofufutso. O tshwere masalla a 'thipa' letsohong. Kgalefo ya hae ke eo re sitwang ho e lekanya. Ho ya kamoo ntho di bonahalang kateng, ke motho ya ntweng. Dipotso di tla tla ha morao.

Athe ha re boetse re re mahlo tloha, re sheba ka mose wane ho noka, ho hlaha ka Teransefala, Sekgukguni le yena ke enwa o se a le teng. Le yena o se a bile a kenella borokgong. Ho bonahalang ke hore banna bana ba kgutlile bonnyane bakeng tse lekanang ka bohole, mme ba mathile bonnyane ka lebelo le batlileng le lekana, hobane ke bana ba fihla mmoho. Sekgukguni ha a a fufulelwa o rotha diphororo. Ho bonahala hantle feela hore ha a teana le motho, mang kapa mang feela ha a na puo, puo e nngwe – ke phafa! Hoo re ho bona ka ho bebenya melomo ha hae. Ke bao he. 5 10

'Hela, wena monna o nahana hore o qhekanyetsa mang, ke re na o hopola hore ke kwalehile?' Ke Mananyetsa eo, mme o ya a tobile ho Sekgukguni hantle. 'Tlo mona ke qete ka wena ... wa ho tsoha o shwele ...!' Sekgukguni o ntse a atamela. 'Wena o ne o hopola hore ke mang eo o mo rekisetsang lehl ...' 15

1.11 Bolela lekgetha LE LE LENG le teng qotsong le lokelang ho hlaha tlhekelong ya pale ntle le leo o le boletseng ho 1.2. (1)

1.12 Ke dintho dife TSE PEDI qotsong tse bontshang hore Mananyetsa o halefile ntle le dipuo tsa hae? (2)

1.13 Mongodi o sebedisitse mofuta ofe wa karaburetso ditabeng tsa qotso ee? Tshehetsa karabo ya hao ka lebaka. (2)

1.14 Ntwa ya Sekgukguni le Mananyetsa e qotsong e thusitse ka tsela efe ho ntshetsa diketsahalo pele paleng ee? (2)

1.15 Lokodisa diketsahalo tse lebisitseng kopanong ena e qotsong. (2)

1.16 O nahana hore ntlhakemo ya mongodi ke efe qotsong ee malebana le boqhekanyetsi? Tshehetsa karabo ya hao ka lebaka. (2)

1.17 Ditaba tsa qotso ee, di nnetefatsa jwang maele a latelang?
Bohlale ha bo ahe ntleng e le nngwe. (2)

1.18 Na mongodi o nepile ka ho kenya lentswe lena 'thipa' ka hara ditsejana? (2)

1.19 Manolla setiriothaepe se hlahang paleng ena. (3)

[35]

POTSO YA 2: BOSWEU BA LEHLWA – Sello Moroe

Bala qotso ena ka tlhoko, o nto araba dipotso tse thehilweng paleng yohle.

TEMA YA C

O ne a sa tsebe Sesotho hohang, kahoo a bua Senyese mane feela. Ke hopola mohla a neng a fihla mona sekolong, re ne re mo makalletse, teng ha ho thwe e tllilo ba titjhere ya dipalo, ra shebana ka mahlo a tletseng bosawana. E ne e le motho e moleletsana, a le mosesane, mme mmala ona wa hae o fifetse empa o hlwekile. Kaha re ne re sa tlwaela mmala o jwalo, ra qabolwa haholo ke yena. Mosuwehlooho Diphapang o ile a re tsebisa yena, mme a re laya hore re mo nee tlhompho le tsebe jwaloka mesuwe e meng.	5
A re jwetsa haholwanyane ka yena, mme hoba a phuthulohe, a mo siya yaba o a tswa. Pele o ile a bonahala a kgathatsehile empa a phuthuloha ha re ntse re mmotsa dipotso kaha e ne e le mokgwa wa bana ba hlopha sa rona oo. Bongata bo ne bo mmotsa potso tse bodutwana: 'Ke utlwa ho thwe batho ba Uganda ba otlwa ka baka la bokgopo ba bona, titjhere, ebe ke bofe bo bokaalo titjhere?' Ke Tshiu ka bosawana, a latelwa ke ho qaboleha ha baithuti; ke sa salle morao.	10
Bohle re ne re nahana hore o tla sulafallwa kapa hona ho halefiswa ke dipotso tseo, empa ra makala ho bona kamoo a neng a le matla kateng ho re araba ntle le ho bontsha tlhase ya kgalefo.	15

- 2.1 Ke mophetwa ofe eo ho thweng o ne a sa tsebe Sesotho hohang qotsong? (1)
- 2.2 Bolela ntho E LE NNGWE eo Hlomi le Tshiu ba neng ba fapane ka yona. (1)
- 2.3 Ke lebaka lefe le ka sehloohong le neng le etse hore titjhere Kuntiwa a qetelle a emisitse ho ruta a behe mahlo a hae hodima Hlomi? (1)
- 2.4 Hlalosa semelo sa mophetwa eo o mmoletseng ho 2.1 o ikamahantse le diketsahalo tse qotsong. (2)
- 2.5 Diketsahalo tsa qotso ee, di totobatsa jwang mehla ya demokerasi dikolong tsa batho ba batsho Afrika Borwa? (2)
- 2.6 Qolla dintho TSE PEDI qotsong tse neng di totobatsa leeme la baithuti ho titjhere e motjha. (2)
- 2.7 Na lewa la tlholo dingolweng le fihlelletswe ka katleho sengolweng see? Tshehetsa Karabo ya hao ka lebaka. (2)
- 2.8 Hlalosa kamoo lerato la Hlomi ho Lerato le neng le sitisa dithuto tsa Hlomi kateng. (2)
- 2.9 Ke diketsahalo dife TSE PEDI paleng tse ileng tsa kgodisa Tshiu hore a ke ke a kgaohanya Hlomi le Lerato? (2)
- 2.10 Sekaseka mothinya o sa lebellwang paleng ena. (3)

Bala qotso ena ka tlhoko, o nto araba dipotso tse thehilweng paleng yohle.

TEMA YA D

'Dineo, ke lekile ka makgetlo ho buisana le Lerato, empa ha a utlwisisi, ke ne ke kopa hore o ntekele ka mokgwa o mong, mohlomong wena o tla o utlwisisa.' 'Joo, o batla ho nkenya tsietsing Hlomi. O a tseba hore o bohale jwang ngwana eo ha ho tluwa tabeng tseo; nna ke a tshaba, ha ke batle ho o swetsa.'

Hoba a tjho jwalo, ka utlwa ke lahlehelwa ke tshepo. Ka se ke ka tseba letho. Hang mosuwe a kena. 'Ba ntseng ba etsa lerata ba fetele pele.' Ke mosuwe eo a se a ntse a tshwere thupa ya hae eo a neng a e bita 'Tswibila'. Nko e fufuletswe ke ho halefa. 'Hlomi, le ka be le se le ntse le etswa, le ne le ntse le etsa lerata.' Ke Tshiu eo ka boikgantsho, a ba a dula fatshe hang. 'Ha ho a thwe o be modisana sethoto towel' Ke nna eo ka kgalefo. 5 10

'Hei, ke itse ba ntseng ba etsa lerata ba tswe. Ha ke batle phehisano mona, etsang ka pele!' Hobane re thole, ba bang ba ya dula fatshe, empa nna a nthiba. 'Wena Ntsibe o tlohetseng tulong tsa hao?' 'Er, er, mosuwe re ne re ntse re etsa mosebetsi wa sekolo.' Ka tshoha ka morao ha ke elellwa hore ke ipolaisitse. 'Oo, nna ke fana ka mosebetsi lona le a thusana ee?' 15

- 2.11 Ke ntho efe eo Hlomi a reng Lerato ha a e utlwisise ha a e bua le yena? (1)
- 2.12 Kamano ya Hlomi le Dineo ke efe qotsong ee? (1)
- 2.13 Nehelana ka mawa A MABEDI ao mongodi a a sebedisitseng ho totobatsa semelo sa baphetwa qotsong. (2)
- 2.14 Ho ya ka ditaba tsa qotso ee, o ka re dipuo tsa Hlomi di hlahisa Dineo e le mophetwa wa mofuta ofe? (2)
- 2.15 Tomatso e hlaha jwang ketsahalong eo ho yona Dineo a neng a dula a fa Hlomi dimpho? (2)
- 2.16 Ditaba tsa qotso ee di totobatsa kgohlano ya mofuta ofe? Tshehetsa karabo ya hao ka lebaka. (2)
- 2.17 Boteng ba Tshiu paleng ena bo thusitse jwang ho raranyeng diketsahalo? (2)
- 2.18 Tikoloho ya diketsahalo paleng ena e thusitse jwang kgodisong ya kamano ya Hlomi le Lerato? (2)
- 2.19 Tshohla bonnete ba polelo e latelang o ipapisitse le diketsahalo tsa pale ena. (3)
- Lerato ha le shwe ebile ha le bole. (3)

[35]

POTSO YA 3: SEHLEKEHLEKE SA DEIDRO – VT Masima

Bala qotso ena ka tlhoko, o nto araba dipotso tse tla e latela tse thehilweng paleng yohle.

TEMA YA E

'Kena ka pele hle Chikano, motho wa batho. Leha ho le jwalo, ke tla thabela ho utlwa hore ke ka lebaka lang o sa ka wa ntsebisa hore o tla tla kwano mona.' Katriena o ne a tshehatsheha ha monatjana, empa Chikano a ba le pelaelo ya hore ekare ha a a thaba hantle. Leha ho le jwalo, a dumela ho dudiswa setulong se mabothobotho ke Katriena, setulo seo e itseng ha a dula ho sona, yaka o kena ka hara lekweba le lengata la sesepa. 5

'O na le ntlo e ntle hakaakang moo, Katie? Na ke ya hao?'

'Dintha tsa pele ha di tle pele, Chikano. Na o ka be o se o mpotsa dipotsopotso tsee tsa hao empa o eso ntshune le ho ntshuna?'

'Hantlentle, ke ne ke hlile ke le lekgetheng la ho etsa jwalo hle, mannyeo. Ako atamele kwano mona nke ke o supise.' 10

Ba sunana jwalo nako e telele ba nto shebana ka mahlong jwalo ka baphaphathehi ba neng ba qala ho bonana ka mora dilemo tse leshome esale ba arohana. Ka mora metsotswana, Chikano a botsa, 'Ana o saletswe ke nako e kae pele o ya mosebetsing?'

'E se e ka ba metsotso e mashome a mahlano feela. Na nka o qhatsetsa seno?'

'Ke yona ntho eo nka e thabelang haholo ka motsotso ona.' 15

- 3.1 Ke motseng ofe moo Chikano a kopaneng le Katriena teng? (1)
- 3.2 Ke dintho dife TSE PEDI tse bontshang tshwano dipakeng tsa Katriena le Amanda ho ya ka mesebetsi ya bona paleng ena? (2)
- 3.3 Ke ketsahalo efe e ileng ya totobatsa hore Katriena o na le thahasello ho Chikano mohla ba neng ba qala ho kopana? (2)
- 3.4 Ke ditlamorao dife tse bosula tse bakilweng ke ketelo ya Chikano ha Katriena? (2)
- 3.5 Kopano e qotsong e thusitse jwang ho ntshetsa pele kgohlano paleng ee? (2)
- 3.6 Papiso e polelong e latelang, 'Ba nto shebana ka mahlong jwalo ka baphaphathehi ba neng ba qala ho bonana kamora dilemo tse leshome' mongodi o e sebedisitse ka sepheo sefe? (2)
- 3.7 Mongodi o totobatsa Katriena e le mophetwa wa semelo sefe qotsong ee? Nehelana ka lebaka la karabo ya hao. (2)
- 3.8 Nehelana ka baphetwa BA BABEDI ba tlatsetso paleng ena. (2)
- 3.9 Tshohla teketliso kapa phanyeho e hlahellang pheletsong ya diketsahalo tse qotsong. (3)

Boela o bale qotso e latelang ka tlhoko o nto araba dipotso tse tla e latela tse thehilweng paleng yohle.

TEMA YA F

Ka lebokosong, Monghadi Khumalo a ntsha lebokoso le leng la sehatisaditshwantsho la vidiyo, hammoho le lengolo le ngotsweng hampe. Ntho ya pele eo a e boneng ha a phutholla lengolo ke setshwantsho sa hlooho ya phiri, mme a lahlela lengolo leo hodima tafole hanghang. Motlatsa-mohlophisi yena a hla a nyamela jwalo ka ha eka ha a ka a tloha a le teng.	5
'Hela monna, kgutlela kwano mona!' Ke monghadi Khumalo a eme monyako, mme a ntse a hwehla motlatsi wa hae ka letsoho. Motlatsa-mohlophisi a kgutla, empa ka lekgonono. Mohlophisi a mo supisa lengolo le hodima tafole. 'E mpa e le madinyane ana a phiri. Ba se ba boetse ba hlomphele le ho tlotla kantoro ena ya rona ka ditseko tsa bona tse nyonyehang. Jwale, a ko sebetse senna o kenye lebanta lena mane motjhining re tswe re utlwa hore na ba reng jwale.'	10
Lekgotla la Tshohanyetso la Mopresidente Monnakgotla le ne le se le qetile dihora tse ka bang pedi jwale le buisana ha Mopresidente a tla tswela pele ka ho re, 'Jwale ke sisinya hore Monghadi Khumalo a kene le tswe le ikutlwela ka tseo a tlang le tsona.' Ha Monghadi Khumalo a se a dutse mme a tsitsitse, a kena temeng hanghang. 'Dintha tsena tseo ke di tshwereng, benghadi ba ka, ke ditlamorao tsa ditseko tseo le di entseng ho Bana ba Phiri.'	15

- 3.10 Lebokoso leo monghadi Khumalo a le tshwereng le ne le tswa ho mang? (1)
- 3.11 Nehelana ka bopaki ho tswa qotsong bo bontshang hore diketsahalo tsa yona ke tsa mehleng ya thekenoloji. (1)
- 3.12 Hlalosa hore lebokose leo ho buuwang ka lona qotsong le bile le bohlokwa bofe ho Zero. (2)
- 3.13 Diketsahalo tse qotsong di totobatsa kgohlano ya mofuta ofe? Nehelana ka lebaka la karabo ya hao. (2)
- 3.14 Kgetha karabo e nepahetseng ka ho fetisisa ho dikarabo tse ka masakaneng. Monghadi Khumalo ke mophetwa wa ... (sehlooho, tlatsetso, mohlohlelletsi) paleng ena. Tshehetsa karabo ya hao ka lebaka. (2)
- 3.15 Maele a latelang: 'La ho shwa ha le emelwe' a dumellana jwang le diketsahalo tsa qotso ee? (2)
- 3.16 Ketsahalo e qotsong ya kopano ya Lekgotla la Tshohanyetso, e re lebisa ketsahalang efe? (2)
- 3.17 Hlalosa hore setshwantsho sa hlooho ya phiri se lengolong le qotsong ke sesupo sa eng? (2)
- 3.18 Tshohla kamoo o ka beng o ile wa phethela pale ena kateng ha o ne o le mongodi. (3)

[35]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 35

KAROLO YA B: TSHWANTSHISO/TERAMA

O tlameha ho araba POTSO YA 4 karolong ena.

POTSO YA 4: SEFI – DJ Nkutha

Bala qotso e latelang ka tlhoko, o nto araba dipotso tse thehilweng tshwantshisong yohle.

TEMA YA G

RABODITSE:	Kgathatso ke qetile ka yena Mmankepe.	
MMANKEPE:	Ebe ntate o bua mabapi le taba ela ya ho mo ketola?	
RABODITSE:	Ke bolela yona mosadi. Ha a tsebe hore lefu la motho ke bohobe ba e mong. Batho re bolayana re thetsana.	
MMANKEPE:	Ke tla o rata ho isa lefung moratuwa. Banna ba tshwanang le wena ruri ba a hlokwa. Ha ke tsebe hore hoja ka o lesa o ka be o fumane motho ya jwang.	5
RABODITSE:	O nkuka jwang na mosadi? O nahana hore ke setjhomane nna ke tshaba dithope? Nka be ke namme sa mokopu, poqo ke eja ka hlanaka. O mpile wa nkgola matla feela. (<i>Ba a keketeha.</i>) Be! Ke a tshepa hore biri tsa ka o di behile hantle hore hoseng ke di fumane di bata.	10
MMANKEPE:	Tsona di dutse hantle ka mokgorong ka mane ka nkgong ya metsi. (<i>A makala.</i>) Ntate, na o utlwa ntho eo ke e utlwang? Ntate, ekare ho na le mokgwathatsa ka ntle, na o a utlwa?	
RABODITSE:	O utlwang Mmankepe? Ke ho re motho wa lona o letswalo thekeng sa pere. A ko utlwe nakedi e nkgang ka dikobong ka mona. Dintja tseo di bohola feela.	15
MMANKEPE:	Le ha ho ka thweng ntate, taba e teng ka ntle. Ke utlwa diqi tsa motho. Ekare o ntse a atamela. Ra shwa ka sehloho, ka le bona nna nthwana batho.	20

- 4.1 Qolla polelo qotsong e re bontshang hore Raboditse ke seapadi se itshepang haholo. (1)
- 4.2 Bolela ntho E LE NNGWE eo Tiisetso le Nkepe ba neng ba tshwana ka yona malapeng a habo bona. (1)
- 4.3 Ke taba efe ya ho ketola Motaung eo Mmankepe a buang ka yona qotsong? (1)
- 4.4 Bolela lekgetha LE LE LENG la terama le teng qotsong. (1)
- 4.5 Ke lewa lefe la bongodi le sebedisitsweng mantsweng aa?
'O nkuka jwang na mosadi? O nahana hore ke setjhomane nna ke tshaba dithope?' (1)
- 4.6 Ditaba tsa mela ya 3 le 4 di re lebisa ketsahalong efe? (2)

- 4.7 Sepheo sa pebofatso e mantsweng a latelang a Raboditse: 'A ko utlwe nakedi e nkgang ka dikobong ka mona' ke sefe? (2)
- 4.8 Bolela mofuta wa kgohlano o totobalang setswalleng sa Raboditse le Motaung o be o nehelane ka lebaka la karabo ya hao. (2)
- 4.9 Maele aa: 'Nonyana tsa siba le le leng di fofa mmoho' a dumellana jwang le diketsahalo tsa qotso? (2)
- 4.10 Ke sebakadi sefe seo e leng sa tlatsetso ho tse qotsong? Nehelana ka lebaka la karabo ya hao. (2)
- 4.11 Tshohla kamoo puisano e qotsong e leng bohlokwa kateng ho hodiseng diketsahalo tsa terama. (3)

Boela o bale qotso e latelang ka tlhoko, o nto araba dipotso tse thehilweng tshwantshisong yohle.

TEMA YA H

MMATISETSO:	Butle ntate ke ne ke ...	
MOTAUNG:	<i>Shut up!</i> Ke re o thole. O ntse o re hou hou, hou hou, hou hou moo. (Motaung a kwebelaka ka tlong.) Le kae lefetwa la hao le Tiisetso? O mmolelle hore <i>hy gaan nerens</i> . O leba <i>straight</i> difemeng. Ke qetile <i>finish en klaar</i> . <i>Ek maak haar wakker geword</i> . (A mo sisinya.) Hei, wake up wena.	5
MMATISETSO:	Butle ntate. Tlohela ho bontsha ngwana dikakata. Tsa mo ithoballa kwana etswe le madi ana a rothela diphateng tsa ngwana.	
MOTAUNG:	Ntlohele wena, o sentswe ke demokrasi ha o mphothatsa tjee? Ha a tsohe enwa ke tsebe ho le tlatsatlatsa le ntlo ena. Ke tliilo le mamola le swabe.	10
MMATISETSO:	Robala bo motho wa Modimo. O a bona o fedile jwang ke kgera. Bona hore o metsi jwang. Sekoto se kopane le Kgoptjwane ho wena mona.	
MOTAUNG:	Ke qetilwe ke kgera nna, ha o re ke fedile ke ditlhare tsa lona? Mofufutso wa ka o tswetse boyeng jwalo ka wa ntja. Kgale ke bona mosadi towe o a loya. Nna ke tliilo bo ntsha kaofela bohlanya boo. O ntshella korobela hm ... (A mo otla.) O tshela phehla dijong tsa ka? O hana ha ke tsosa lehure lee la hao. O sentse ngwana mme ke tliilo le ntsha tjoro ha ka mona. Ke futhumaditse marabe jwale o a ntoma. Ke tla le ntsha tjoro. Ke re ke tla le ntsha jwang?	15 20

- 4.12 Qolla polelo E LE NNGWE qotsong, e bontshang hore Motaung o ne a tauwe. (1)
- 4.13 Ke lewa lefe LE LE LENG qotsong, leo mongodi a le sebedisitseng ho senola semelo sa dibapadi? (1)
- 4.14 Hlalosa bohlokwa ba tshebediso ya ditaello tsa sethaleng tse qotsong. (2)

- 4.15 Ke dintho dife TSE PEDI tse ka sitisang terama ena ho bapaleha sethaleng? (2)
- 4.16 Hlalosa kamoo lebitso la Mmatiiisetso le dumellanang le diketso tsa hae kateng. (2)
- 4.17 Ke leeme la mofuta ofe le totobalang qotsong ee? Tshehetsa karabo ya hao ka lebaka. (2)
- 4.18 Mantswe ana a Mmatiiisetso, 'Robala bo motho wa Modimo', a re totobaletsa maikutlo afe a hae? Tshehetsa karabo ya hao ka lebaka. (2)
- 4.19 Ketso e latelang ya Motaung e re tsebisa eng ka semelo sa hae?
- Motaung o ne a se a nwa jwala haholo, mme sena sa etsa hore Raboditse a mo susumelletse ho kwenehela morero wa hae wa ho isa Tiisetso yunivesithing. (2)
- 4.20 Sekaseka setaele sa mongodi sa kgetho ya mantswe qotsong ena. (3)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 35

KAROLO YA C: DIPALEKGUTSHWE

Araba POTSO ya 5.1 le POTSO ya 5.2.

POTSO YA 5**5.1 'MOLATO LEBITLENG' – MM Mpembe**

Bala qotso e latelang ka tlhoko, o nto araba dipotso tse thehilweng palekgutshweng yohle.

TEMA YA I

Ho ne ho bonahala hore moya o sa ntsane o le teng nameng. Ka sitwa ho iphapanya ngwana eo ya neng a ka ba dilemo tse leshome. O ne a ruile kgopane, eseng papadi, moriri o le dikgobe, melaka mahlong e hatellane hodimo. Diaparo di benya ke tshila. Lephoka la hae le ne le kgitla, ebile le ferola dibete. Ha a tsamaya o ne a kakaila ka lebaka la ho opa ha maoto ao a ditlhabela. 5

Ke ile ka ipha nako ya ho bua le yena ka tlohela lebaka la ka leo ke neng ke tshwanetse ho le phetha. E ne e le Sontaha, ho sa phethesele haholo, ho kgutsitse ha monate. Ho bua nnete, ke ile ka tlelwa ke dikarabo pele ho dipotso mabapi le moshemane eo. Ke ne ke nahana hore ngwana eo ke e mong wa ba sa rateng kgalemo, yaba o baleha lapeng, o tlo dula mona mmileng. Hape ke ne ke nahana hore ke ngwana ya ratang ho dula a fuwa tjhelete, jwale mohlomong lapeng ha a e fuwe, yaba o ikgethela ho tla mona mmileng, ho tla ikopela disentenyanana tseo. Jwalo ka ha ke buile pejana, ke ile ka ba le mamello, ka ipha nako ya ho bua le yena, ho mmotsa dipotso tse itseng le ho fumana mabaka ane a ka, dikarabong tsa hae. 10 15

- 5.1.1 Mophetwa eo ho buuwang ka yena qotsong, o ne a fumanwe hokae? (1)
- 5.1.2 Bolela dintho TSE PEDI qotsong, tse tiisang hore mophetwa eo ho buuwang ka yena o ne a phela seterateng. (2)
- 5.1.3 Ditaba tsa qotso di senola mopheti e le mophetwa wa semelo sefe? Tshehetsa karabo ya hao ka lebaka. (2)
- 5.1.4 Ke sehalo sefe se totobalang qotsong ee? Tshehetsa karabo ya hao ka lebaka. (2)
- 5.1.5 Ditaba tsa palekgutshwe ena di dumellana jwang le maele a reng 'motho ke motho ka batho'? (2)

- 5.1.6 Mongodi o hlalosang ka polelo ee e qotsong?
'O ne a ruile kgopane, eseng papadi.' (2)
- 5.1.7 Dumellana le polelo ena ka ho e tshehetsa ka lebaka.
Palekgutshwe ena ke ya masetladibete. (2)
- 5.1.8 Bolela se neng se etsahale ha mophetwa eo ho buuwang ka yena qotsong a tla iphumana a se a phela mebileng. (2)
- 5.1.9 Sekaseka sehlooho sa palekgutshwe ena 'Molato lebitleng'. (3)

MMOHO LE**5.2 'BITLA LA KGOMO KE MOLOMO' – NA Mpembe**

Bala qotso e latelang ka tlhoko, o nto araba dipotso tse thehilweng palekgutshweng yohle.

TEMA YA J

'Re epeleng kgomo ee, banna, hobaneng? Ruri ha re phethisa taelo ya lekgowa lena e tla ba re ditsheretshere, diphauphau, dilathalatha kapa tsona diobuobu.' Sankwela o bua a ntse a holla molala, leihlo a le pentse, a tadimme kgomo e tjapalletseng.

Banna ba kgoroha, ba tjheka mokoti ka potlako e kgolo ba tletse mafolofolo. Ka ho panya ha leihlo ba be ba qetile ho epa mokoti wa motonanahadi. Eitse ha ba re ba buwa kgomo eo, Sebanteu a tlola kwana, a ba thiba, mme a re: 'Hokhaneo! butleng hle banna ba heso. Na le rata ho phelela bana ba lona? Ha ho le jwalo, kgaohanang le mokgokakgwale hle. Kgomo tse shweleng ke kgale re di ja mona Fatengsampara. Empa ena e shweleng kajeno le a e bona hore ruri e tla kgaola tshiu tsa baji ba yona. Ha e yo kgomo e kileng ya eshwa mona e be e qhashalla dimpa ka mokgwa o tjena. Lona le bona mahe empa leraba ha le le bone. Lefu le nka nkong tsa lona. Ebang le boikarabelo hle ...'

Sankwela a hla a mo qhobela majwe ka hanong, a re: 'Maikutlo a hao re a a utlwa. Empa Rakilekile hobaneng a sa ka a fana ka lebaka le etsang hore re epele kgomo ena?' 'Haeba bophelo bo le tenne, lona ejang nama ya kgomo ena, le tle le tsebe ho raha mabota le akofa. Ke Sebanteu eo.'

- 5.2.1 Ke mophetwa ofe palekgutshweng ya ileng a hla a hana ho tloha qalong hore nama ya kgomo e shweleng e se jowe? (1)
- 5.2.2 Ke lebaka lefe leo Sebanteu a ileng a le neha bara ba hae ha ba lemoha hore ha ho tjhelete ya dipoko moo ba neng ba tjheka teng? (1)
- 5.2.3 Bapisa mokgwa wa ho phela Fatengsampara nakong ya puso ya Rakilekile le ntatae. (2)

- 5.2.4 Bolela mophetwa A LE MONG wa tlatsetso palekgutshweng ena mme o nehelane ka lebaka. (2)
- 5.2.5 Nehelana ka dintho TSE PEDI qotsong tse tiisang hore diketsahalo tsa yona ke tsa mapolasing. (2)
- 5.2.6 Ketso ya Sebanteu ya ho ja nama ya kgomo eo le yena a neng a dumetse hore e se jowe, e mo senola e le mophetwa wa semelo sefe? (2)
- 5.2.7 Nehelana ka matshwao A MABEDI feela ao palekgutshwe e tsebahalang ka ona, a teng palekgutshweng ena. (2)
- 5.2.8 Sepheo sa Sankwela e ne e le sefe ka ho kgetha ho sebedisa mantswe a polelong ee?
'Ruri ha re phethisa taelo ya lekgowa lena e tla ba re ditsheretshere, diphauphau, dilathalatha kapa tsona diobuobu.' (2)
- 5.2.9 Tshwaela ka phethelo ya palekgutshwe ena. (3)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 35

KAROLO YA D: DITHOTHOKISO**POTSO YA 6**

Araba POTSO ya 6.1 le POTSO ya 6.2.

6.1 Bala diqotso tsa thothokiso ka tlhoko, o nto araba dipotso tse tla di latela.

TEMA YA K**NKABELE MMESELETSO – J Mokoena**

- 1 Nong tsa mahodimo binang le tsanyaole,
- 2 Le tsanyaole lehlaso la lona motjhaotjhele,
- 3 E tle re ha ke theha tsebe lethweethwe,
- 4 Nna mehopolong ya ka ke tle ke kgethwe,
- 5 Nkabeleng diphehiso, dibini tsa lehodimo,
- 6 Le nna hosasa nke ke binele lehodimo,
- 7 Lona le nkabelang, bana ba Modimo.
- 8 Melollope ya dithaba nkutlweng le nkutlwisise,
- 9 Le mpontshe mabewana ale a ho ngalla hole,
- 10 Sello sa ka se utlwahale hole, ba orohe,
- 11 Tjhaba ke sena se hwereane, batho beso,
- 12 Masea a kgaola dikgweetsa, a kgasetsa ifo,
- 13 Nna ha ho le tjena ke lla sa none, ke a kula.
- 14 Makgala koqohang le suthe qoleng tsa mabitla,
- 15 Badimo ba ka bona jwang ha re lla,
- 16 Re lle maswetso a maoba le maobane,

- 6.1.1 Qolla lentswe le bolelang ntho e etsahalang e sa emise temathothokisong ya 1. (1)
- 6.1.2 Nehelana ka melathothokiso E MMEDI eo karaburetso ya pono e sebedisitsweng ho yona temathothokisong ya 3. (2)
- 6.1.3 Ke bokgabo bofe ba bothothokisi bo sebedisitsweng molathothokisong wa 5? (1)
- 6.1.4 Kgonyetso e sebedisitsweng molathothokisong wa 1, e sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
- 6.1.5 Hlalosa se bolelwang ke sethothokisi molathothokisong wa 2. (1)
- 6.1.6 Anastrofi e sebedisitsweng molathothokisong wa 6, e sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
- 6.1.7 Bohlokwa ba papiso e molathothokisong wa 13, ke bofe? (2)

- 6.1.8 Nehelana ka temathothokiso e nang le raeme. (1)
- 6.1.9 Sethothokisi se sebedisitse apostrofi molathothokisong wa 8, ka sepheo sefe? (2)
- 6.1.10 Tshohla sehalo se utlwahalang sa thothokiso ena. (3)

MMOHO LE

- 6.2 Bala thothokiso ena ka tlhoko, ebe o araba dipotso tse tla e latela.

TEMA YA L**RAKGADI O KAE? – J Rathebe**

- 1 Helang!! Basotho nthuseng,
2 Mpatliseng ke saretswe,
3 Ke hlomohile ke dikgapha,
4 Rakgadi o kae?
- 5 Ntokolleng ke batle,
6 Hohle ditoronkong ke kgehelebanye,
7 Metseng ke suthise,
8 Rakgadi o kae?
- 9 Ebe rakgadi o sa phela?
10 Botsang dikerekeng,
11 Botsang mabitleng,
12 Botsang baruti.
- 13 Hlakolang meokgo dikgutsana,
14 Re lla bohle re saretswe,
15 Hona ha batho ba nyamella lonyeng,
16 O ile rakgadi Lejweleputswa.

- 6.2.1 Qolla mantswe a re bopelang lehlaso thothokisong ena. (1)
- 6.2.2 Ke temathothokiso efe e re bolellang hore sethothokisi se batla hohle se sa kgethe? (1)
- 6.2.3 Nehelana ka melathothokiso E MMEDI e re tsebisang hore sethothokisi se kgathatsehile ka lebaka la rakgadi. (2)
- 6.2.4 Nehelana ka melathothokiso E MMEDI eo ho yona ho sebedisitsweng phetapheto ya mantswe e tsepameng. (2)
- 6.2.5 Hobaneng ha sethothokisi se kgethile ho sebedisa matshwao aa (!!)
- makgoti molathothokisong wa 1? (2)

- 6.2.6 Qolla molathothokiso o tiisang hore ha se sethothokisi feela se kgathaditsweng ke bosiyi ba rakgadi wa sona. (1)
- 6.2.7 Ho ya ka ditaba tsa thothokiso ee, ke hobaneng ha sethothokisi se re batho ba nyamella lonyeng? (Sheba molathothokiso wa 15) (2)
- 6.2.8 Molemo wa lebotsi le sebedisitsweng melathothokisong ya 4, 8 le 9 ke ofe? (2)
- 6.2.9 Hlalosa kamoo sehlooho sa thothokiso ena se dumellanang le ditaba tsa yona kateng. (2)
- 6.2.10 Tshohla kgetho ya mantswe thothokisong ena. (3)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA D: 35
MATSHWAO A PAMPIRI YOHLE: 70